

У багатьох дітей часто спостерігається незначне відставання у мовленнєвому розвитку, яке в дошкільному віці зазвичай не привертає до себе особливої уваги батьків, проте в подальшому може перешкоджати якісному навчанню і призвести до появи специфічних помилок, зокрема на уроках української мови.

Дуже важлива виявити навіть найнезначніші відхилення мовленнєвого розвитку та виправити їх до початку навчання дитини грамоти. І батькам слід знати, що при нормальному мовленнєвому розвитку всі недоліки у вимові звуків дошкільником повинні зникнути не пізніше п'ятирічного віку.

Однією з необхідних умов опанування грамоти є чітке розрізнення дитиною всіх звуків мови на слух. Запис будь-якого слова передбачає уміння визначити кожен звук та склад слова по черзі і позначити їх відповідними буквами. Якщо ж деякі звуки здаються малюкові однаковими, то йому важко буде вибрати під час письма букви, відповідні цим звукам. Наприклад, у разі нерозрізнення на слух пари звуків (Б)-(П) дитина не знатиме, яка перша буква – Б або П – має бути написана в словах «булка», «буряк».

Для перевірки слухової диференціації звуків доберіть картини, на яких зображене розрізняється лише одним приголосним звуком, який слід перевірити. Дитина може розрізнити лише одним приголосним звуком, який слід перевірити. Дитина може розрізнити слова (наприклад «білка» і «пилка», «коза» «коса», «ніч» і «піч») лише за умови сформованості фонематичного сприйняття, чіткої диференціації звуків. Зверніть увагу, що за нормального мовленнєвого розвитку розрізнення всіх звуків на слух, а отже, і правильний вибір за змістом картинок, доступний дітям з дворічного віку. Крім того, важливо знати, що нерозрізнення дитиною деяких звуків на слух є основною причиною їх заміни в усному мовленні, а надалі й на письмі.

Пропоную деякі ігри, що стануть у пригоді:

Вправа «Впіймай звук»

Дорослий чітко промовляє підібрані слова, малюк має плеснути в долоні, якщо в слові почує заздалегідь визначений звук. При цьому в запропонованих словах не повинно бути інших подібних за вимовою звуків. Обраний для практикувати звук треба виголошувати дещо підкреслено.

Ігри «Луна»

Грати можна удвох і великою групою. Обираємо ведучого (він і буде «луною»), який має повторювати те, що йому скажуть. Почніть із простих слів, потім перейдіть до важких і довгих. Спробуйте пропонувати для повторення віршовані і прозаїчні фрази. Якщо «Луна» відповіла правильно п'ять разів, призначайте по колу наступного учасника гри.

«Абетка»

Дитина разом із дорослим придумують та називають слова на кожен звук у абетці. Можна влаштувати змагання, хто назве слів більше, коли в дитини буде вже великий словниковий запас.

«Ланцюжок із слів»

Кожний учасник гри називає слово на той звук, який був останнім у попередньому слові. Таким чином привертаємо увагу на виокремлення необхідного за умовами гри звука і спонукаємо на добір слова, в якому цей звук буде попереду.

«Зіпсований телефон»

Усі звісно ж, пам'ятають гру свого дитинства. Вона якнайкраще підходить для розвитку фонематичного слуху в дошкільників.

«Плутанина»

Звертаємо увагу дитини на те, як важливо не плутати звуки між собою. На підтвердження цієї думки читаємо жартівливі віршики.

Височенні кучугури намела метелиця. Білим килимом (пісок) під дерева стелиться.

Діти дуже люблять небилиці і з радістю можуть самі придумати такі ж жарти. Спробуйте вигадати слова, змінюючи лише одну букву, наприклад:

Ночі – очі

Мати – хати

Білка – гілка

Млин – клин.

Вправа – тест «Пиши знаками»

Вправа – тест «Пиши знаками» корисна для визначення рівня фонематичного слуху. Запропонуйте дитині записати слово, але не буквами, а знаками, позначаючи голосні звуки кружечками, а приголосні рисками. Скільки звуків у слові, стільки й знаків. Наприклад, слово «суп» слід записати так: риска, кружечок, риска. Після того, як ви переконалися, що дитина зрозуміла завдання, продиктуйте слово, а вона запише їх на аркуші паперу у вигляді «шифру».

Інший варіант цього завдання: ви пропонуєте дитині картки-картинки, на яких зображені тварини (пес, лев, слон, корова та ін.), і картки звукових схем слів, відповідні карткам-картинкам тварин, у вигляді «шифровок». Завдання дитини полягає в тому, щоб визначити, яка схема підходить до кожного слова. Всі запропоновані і подібні ним вправи потрібно практикувати, доки дитина не навчиться легко справлятися зі всіма завданнями. Лише за цієї умови можна бути впевненим в тому, що майбутній школяр навчився розрізняти звуки на слух, а отже, і навчання грамоти не буде для нього складним.